

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Principia Juris Canonici : Ex Libro ... Decretalium Gregorii
IX. Pontificis M / Antehac In Alma & Archi-Episcopali
Benedictina Universitate Salisburgensi**

König, Robert

Salisburgi, 1725

VD18 80460518

29. De Officio, & Potestate Judicis delegati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61781](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61781)

fn. de Præscript. & Barb. de Officio Episcop. p. 3. alleg. 72. n. 185.

33 *Quares II.* Penes quem resideat cura, id est, jus exercendi curam animarum? an penes Vicarium, vel Rectorem principalem loci, cui est Ecclesia unita? Sunt, qui sultineant curam animarum ad utrumque spectare: ad Rectorem in habitu, ad Vicarium verò in actu, ita ut Vicariâ vacante per resignationem vel mortem Vicarij, principalis Rectoris potentia habitualis in actum exeat. Layman *in qq. can. de Prælat. Ecclesiast. q. 208.* Ego non facile recedo à Panormitano, qui *in c. extirpanda. 30. §. qui verò in repet. n. 15. de Præbend.* Distinguit inter Vicarium perpetuum, & temporalem, illique totam animarum curam attribuit privativè quo ad Rectorem principalem, adeò ut hic nequeat, non requisito prius Vicario, se se ingerere in cura fori pœnitentialis, vel aliorum Sacramentorum administratione: Vicario verò temporali nudum exercitium curæ aliquamdiu concedit, donec scilicet à Principali revocetur, & per eum rursus exerceatur, ipsâ curâ, seu jure ad curam exercendam semper remanente penes Rectorem principalem. Disparitas est: quia Principalis propter solam legitimam ad tempus absentiam non privatur curâ sibi per institutionem semel concessâ, ut patet *ex t. r. de Clerico agror. neque etiam per ullum actum specialem Vicario temporali committitur cura.* Econtra Vicarius perpetuus canonicè institui juberetur *in d. c. extirpanda.* ac per eam institutionem tota cura transferri censetur, non revocanda, nisi in casibus à jure permissis. Atque hæc sententiam firmatur tum per *Clem. un. h. r.* ex qua manifestum est, Vicarium perpetuum idem jus ad curam habere, quod alius Curatus, tum etiam per *extravag. execrabilis. 4. de Præbend.* Ubi circa finem insinuat, prohibitionem ejusdem extravagantis, ne quis retineat plura beneficia curata, se non exten-

dere ad Rectorem, qui perpetuum, bene autem, qui temporalem duntaxat Vicarium substitutum habet; cujus ratio alia dari nequit, quàm quòd priori casu tota cura penes Vicarium existat, consequenter nil obstet, quo minus Rector principalis alterius Ecclesiæ curam gerere valeat.

Interim monendum, etsi tota cura animarum, saltem in actu extra casum vacantia, ad Vicarium perpetuum pertineat, spectare tamen ad Rectorem principalem curam Ecclesiæ quò ad externam defensionem, vindicationem, vel fabricæ conservationem, præsertim si is majorem partem fructuum percipiat, & Vicario congruam solum tribuat sustentationem, ut propterea Vicarius perpetuus dicatur Rector animarum, non autem Ecclesiæ, nisi & reliquam curam ex speciali commissione habeat. Vid. Pirring *h. t. n. 16.*

TITULUS XXIX.

De Officio & potestate Judicis delegati.

SUMMARIA.

1. Quid, 2. usque 7. *Et quotuplex sit jurisdictio delegata?*
7. 8. *Quis deleget?*
9. *Usque 14. Delegatus an subdeleget?*
14. 15. *Quis delegandus?*
16. 17. *Num Laico causa temporalis Clerici demandari possit?*
18. *Usque 24. Omnia sunt delegabilia, que non sunt reservata, aut respiciunt industriam personæ.*
24. *Delegatio fit vel uni, vel pluribus.*
25. *Finis delegationis.*
26. *Usque 31. Potestas delegati.*
31. *Ad quem à Judice dato, delegato, aut mandatario appelletur?*
32. *Et seqq. recensentur modi, quibus jurisdictio delegata cessat.*

Et

ET Judicis delegati officium est, vices delegantis subire, & ipsius nomine exercere jurisdictionem delegatam.

§. I.

1 *Definitur jurisdictione delegata, quod sit potestas publica jus de causa aliqua dicendi beneficio delegantis: hoc est, vice, nomine, & auctoritate ejus, qui propriam, seu ordinariam jurisdictionem habet. arg. l. 5. ff. de Jurisdic.*

§. II.

2 *Dividitur jurisdictione delegata I. in specialem, & universalem. Specialis est, quando vel una v. g. matrimonii inter Titium & Cajam, vel plures causae determinatae cognoscendae, & dijudicandae committuntur. Universalis dicitur, si cui committatur causarum universitas, nempe non una, vel plures particulares, sed omnes saltem in aliquo genere v. g. decimarum, matrimonii, mutui, & similes; quatenus fiat restrictio ad certum locum, familiam aut tempus v. g. intra hoc territorium, vel ad unum annum &c. Sanchez lib. 3. de Matrim. disp. 31. n. 4.*

3 II. Utraque haec jurisdictione delegata tam universalis, quam specialis subdividitur in jurisdictionem delegatam in specie, & jurisdictionem mandatam. Jurisdictionem delegatam in specie dico, cum alicui praeter causae cognitionem etiam coercitio aliqua, seu simplex jurisdictione absque ultimata, & perfecta potestate exequendi committitur. Mandatam appello, quando alicui integra jurisdictione, id est, cum plena potestate exequendi sententiam, sicque mixtum imperium conceditur, sive in una sive in pluribus causis. Suffragatur l. 1. §. an autem 4. ff. de suspectis autoribus ibi: *mandat a jurisdictione officium ad eum totum juris dicendi transit: & cap. super questionum. 27. §. porro h. t. ubi nominatim distinguitur, an tota, vel non tota jurisdictione sit alteri concessa. Unde*

Adverto I. Canonistas non satis discernere jurisdictionem delegatam a mandata per id, quod haec ad universitatem causarum, illa vero ad causam vel causas particulares se se porrigat, idque praeterea probo ex l. 16. & 17. ff. de Jurisdic. ubi perspicue habetur, non tantum universitatem, sed etiam unam solummodo speciem mandari posse.

Adverto II. Civilistas male confundere jurisdictionem delegatam cum mandata, & consequenter judicem mandatarium eum delegato; idque insuper ex eo colligo, quod a mandatario non appelletur mandans, sed mandantis superior. l. 1. §. 1. ff. Quis, a quo appell. a delegato autem detur appellatio ad delegantem per d. c. 27. §. porro h. t. c. 7. eod. in 6. & l. un. C. Qui pro sua jurisdic. Neque quo ad hoc sibi adversantur Jus Caonicum & Civile, ut dicemus n. 31.

Adverto tamen III. nomine delegati in Jure Civili frequenter intelligi *Judicem datum*: illum scilicet, qui propriam noionem, hoc est, nudam cognoscendi, ac judicandi potestatem habet; eo quod olim praetores solum judicium, seu causae cognitionem alteri, nempe judici pedaneo, delegaverint, integrâ coercitione & executione sibi reservatâ. E contra de Jure Canonico ordinariè delegato committitur quoque coercitio aliqua, & jurisdictione: ita namque juxta c. 5. h. t. per simplicem commissionem causae potest delegatus citare partes, contumaces punire & reliqua facere, quae spectant ad causam; ut proinde secundum jus Canonicum raro delegatus accipiatur pro Judice dato, nisi delegans specialiter omnem executionem sibi reservet, & alteri nudam committat causae cognitionem, ut potest per c. 18. & 27. §. verum h. t.

§. III.

Causa efficiens Jurisdictionis delegatae est Jus, vel Homo.

Jus: quoniam saepe Episcopi ab ipso Jure de-

delegati constituuntur, & tanquam Sedis Apostolicae delegati procedere jubentur contra privilegiatos, & alias ab Episcopali ordinaria jurisdictione exemptos; ut confirmant exempla tum de jure antiquo in *c. irrefragabili* 13. §. *caterum de Officio ordin. clem. un. de supplenda negl. Pralat. tum in Trident. sess. 5. de Reform. c. 2. sess. 6. de Reform. c. 2. & seq. & passim alibi P. Engl. h. t. n. 4.*

8 Homo, videlicet Judex ordinarius: etenim jurisdictionem delegare posse omnem Judicem ordinarium, non item delegatum, vel mandatarium apud plerisque projudicato est.

Et quidem prima pars perspicue traditur in *c. cum Episcopus* 7. de Officio ordinarii in 6. l. 5. ff. de Jurisd. optima sane ratione: regulariter enim quis condere, & per eum exercere potest, quod sibi proprium est, quem admodum jurisdictio respectu Judicis ordinarii. Unde non possum subscribere Fachinæo, qui lib. 1. *controvers. c. 45.* arbitratur, tantum majores, non verò minores Judices delegare posse, etsi sint ordinarii. Textus siquidem allegati generaliter loquuntur, & nulum ordinarium excludunt: neque major aut diversa quo ad hanc potestatem est ratio de uno, quam de altero, ut consideranti patet.

9 Secunda pars deducitur ex *c. cum causam* 62. de Appellat. l. ult. pr. ff. de Officio ejus cui mand. est jurisd. §. l. 5. ff. de Jurisd. Ratio est: quia Judex delegatus, aut mandatarius non plus juris habet, quam ipsi concessum est; est autem ipsi concessa tantum jurisdictio, ut eam ipse exerceat, non ut alteri committat, Quæ decisio adeo obtinet, ut nec si delegatus propter repentinam absentiam, aut alio impedimento judicare prohibeatur, alium possit subdelegare Bartol. in l. 12. in fine ff. de Offic. Procon.

10 Excipitur I. Delegatus ad universitatem causarum: is enim, saltem de consuetudine, non puidem universitatē causarum, sed unam
KÖNIG IN DECRET. LIB. I.

aut plures causas in particulari alteri committere potest, quia censetur veluti ordinariam jurisdictionem habere. Glossa communiter recepta in l. 12. ff. de Officio Procons. Pirrhing h. t. n. 22. ubi quoque infert, Vicarium foraneum, seu Decanum ruralem, qui ab Episcopo in certa parte Diocesis constituitur, unam alterarumve causam alteri subdelegare posse.

Excipitur II. Delegatus, qui ab ordinario I. delegante facultatem non tantum utendi ejusdem jurisdictione, sed etiam alteri eam subdelegandi accepit: is enim ipsius delegantis nomine commissam sibi jurisdictionem alteri committere potest. arg. l. 32. §. 16. ff. de Recept. qui arbitr. qui arbiter controversiam in alterius arbitrium conferre valet, si hoc ei à partibus compromittentibus permissum fuerit. Et hanc exceptionem teste Glossâ marg. in c. 15. h. t. in 6. praxis approbat. repudiat autem Fachinæus d. l. 1. c. 45.

Excipitur III. Delegatus à S. Principe, sive I. 2 Ecclesiastico, sive Laico: hic enim ex privilegio juris causam sibi commissam (ex iusta saltem causa) delegare potest cuicumque personæ habili, cui ipsemet delegans committere posset. c. 3. 28. & ult. h. t. d. e. 62. de Appell. c. 11. de Rescript. in 6. l. 5. C. de Judiciis. Hæc ipsa tamen exceptio fallit, si à Principe electa sit industria personæ delegati: quia tunc ipse delegatus debet expedire causam, nec potest alteri vices suas subdelegare, nisi partes consentiant, & præcisè illorum intersit. c. fin. §. is autem h. t. Quando verò Princeps censetur specialiter respexisse ad delegati fidem & industriam, ex verbis, circumstantiis, & gravitate causæ æstimandum erit. Vid. Layman ad c. 3. & c. fin. n. 4. h. t.

Excipitur IV. Condelegatus: nam casu I. 3 quo pluribus absolute fit delegatio ejusdem causæ, generaliter ipsis conceditur subdelegatio, ita ut vices suas condelegatus, vel aliis committere possint. Textus in c. 6. h. t. Secus
T est,

est, si eadem causa pluribus delegeretur sub clausula: *si omnes interesse nequiverint, vel noluerint, reliqui nihilominus procedant*: quia tunc, si constet, quod aliqui interesse nolint, vel non possint, reliqui condelegati validè procedent, iisque tota facultas accrescit, neque absentibus potestas subdelegandi tali casu concessa reperitur. Vid. c. 21. §. *adfici-mus. h. r.*

14 Excipitur V. Ut licet specialis delegatus Judicis inferioris alteri causam subdelegare nequeat, possit tamen demandare articulum non jurisdictionalem, qualis est, qui sine judiciali causæ cognitione nudum ministerium vel executionem continet. c. 27. *in princ. h. r.* Ex quo Navarr. *in Man. c. 25. n. 45.* colligit, quod Abbas v. g. ab Episcopo delegatus, vel subdelegatus à delegato Papæ ad absolvendum à censura excommunicationis, postquam reo audito adeoque causâ cognitâ eundem absolvendum esse decrevit, satisfactiōemque debitam imperavit, nudum absolutionis ministerium tam pro foro externo, quàm pro interno alteri Sacerdoti committere possit. Quamvis aliàs is, cui non jurisdictionis, sed certum solummodo, & nudum hujusmodi ministerium etiam à S. Pontifice, aut alio S. Principe delegatum est, id alteri committere prohibeatur; nisi peculiariter à lege, vel à S. Principe ejusdem quoque subdelegatio concedatur, quemadmodum universim conceditur Legato Sedis Apostolicæ ob singularem ejus auctoritatem. c. *fin. §. ceterum & ibi Interpp. h. r.*

§. IV.

15 *Subiectum* Jurisdictionis delegatæ est is, cui delegatur, Cui autem delegari possit, his versibus comprehenditur.

Liber, mas gnarus, cui sit meus, integra fama, Aetas, qui subsit, committitur huic bene causa.

Liber: Quia servus non potest esse Judex l. *pedius 7. §. 1. ff. de Receptis, qui arbit. Man.* nam forinæ remotæ sunt ab omnibus officiis Civilibus. l. 2. ff. *de R. J. Gnarus* nempe legum & canonum. c. 1. *de Consang. & affin. Cui sit meus*: furiosus enim aut mente captus nullum negotium gerere potest §. *furiosus 8. Instit. de Inutil. stipul. Integra fama*: quia infames à legitimis actibus remouentur. c. *infames 2. causâ 3. q. 7. c. infamibus. 87. de R. J. in 6.*

Aetas, nimirum 20. annorum completorum: etenim constituto infra eandem ætatem, nisi partes scienter consentiant in 13. annis majorem, facta delegatio ab alio, quàm à Principe non tenet. c. 41. *h. r. Qu subsit*: siquidem licet delegatio non subito facta mero jure subsistat, invitum tamen non cogitur delegationem suscipere, nisi is, qui subest jurisdictionis delegantis. c. 28. *h. r. c. 11. de Officio ordinarii. l. fin. de Jurisdic.*

Præterea Bonifacius VIII. decrevit, ut nullus à Sede Apostolica, vel ejus Legato, nisi in dignitate vel personatu positus, aut Ecclesiæ Cathedralis, sive Regularis, sive Sæcularis Canonicus delegeretur: alioquin invalida erit delegatio. c. 11. & ibi Glossa de Receptis in 6. Quod confirmat Trident. sess. 25. *Reform. c. 10.* ubi insuper mandat, ut in singulis Conciliis provincialibus, aut Diocesanis aliquot, & ad minimum quatuor personarum secundum prædictam Bonifacii constitutionem qualificatarum designentur, illisque deficientibus aliæ substituuntur ab Episcopo cum consilio Capituli usque ad futuram synodum, eo fine, ut magis idoneis, & præter Ordinarios locorum iis quoque à S. Pontifice vel ejus Legato causæ committantur, quæ post factam & S. Pontifici insinuatam designationem quæcunque delegationes à commissis suspectæ & tubreptitæ censentur.

Netamen autumes, hoc idem ad Episcopos, aut Principes sæculares extendendum, cum nullibi ita generaliter voluntatem de assumendis impofterum tantum in dignitate constitutis expresserint. Pirrhing *h. t. n. 23.*

17 Gravis pugna est: an Episcopi aliique Prælati S. Pontifice inferiores causam aliquam temporalem Clerici Judici Laico delegare possint? Partem affirmativam post alios tuetur Diana *p. 3. tr. 2. resol. 112.* & eodem teste praxis sequitur; qui nititur argumento à sensu contrario tum ex *c. 2. de Judiciis.* ubi præcipitur Episcopis, ne negotia Ecclesiastica Laicorum iudicio supponant, quasi causas non Ecclesiastica possint supponere, tum ex *c. 3. causa 11. q. 1.* ubi habetur, Clericum absque Pontificis sui permissu nullus præsumat ad sæcularem Judicem attrahere. Ergo Episcopo permittente poterit. Ego tamen in negantiam caltra transcendendo, motus aperto textu in *c. significasti. 18. de Foro compet.* ubi dicitur: Clericum non posse consentire in Judicem non suum, etiam accidente sui Episcopi voluntate, nisi sit persona Ecclesiastica. Accedit ratio: cum enim privilegium fori sit commune toti Ordini Clericali, sicut non est in potestate Clerici ei renuntiare, ita non debet esse in potestate singulorum Episcoporum eidem præjudicare per delegationem in Judicem Laicum. per *c. si diligenti. 12. de Foro compet.* Neque expavelco ad argumentum oppositum: quia argumentum à sensu contrario (etsi per se sæpe infirmum, & elumbe sit) nunquam procedit, quando correctionem juris inducit, vel contrarium alibi in jure expressè cautum reperitur, ut in præfenti, per ea, quæ tradit Barbosa *tr. locor. comm. argument. loco 27. n. 5.*

Planè ipsum S. Pontificem & civiles, & criminales, & spirituales causas posse Laico delegare, dubitare non sinunt textus in *c. 23.*

dist. 63. in c. 7. causa 2. q. 5. c. 4. causa 10. q. 3. & Glossa in c. valde 2. dist. 94.

§. V.

Objectum seu materia Jurisdictionis delegata sunt causæ & negotia delegata. Delegari autem possunt omnia, quæ specialiter à jure reservata non sunt, vel specialein qualitatem & industriam personæ delegatæ non respiciunt; tunc enim juxta decantatam regulam: Potest quis per alium, quod potest facere per seipsum. cap. 68. de Regul. Jur. in 6. Unde

Inferes I. Omnia delegari vel mandari posse, quæ jure ordinario magistratûs, id est, ex natura sui officii, & generali magistratûs auctoritate alicui competunt: non vero ea, quæ jure aliquo speciali & extraordinario, v. g. privilegio concessa sunt. *l. 1. princ. ff. d. officio ejus, cui mand. est jurisdict.* quoniam in illis non censetur electa industria personæ, bene autem in istis. Ex quo ulterius

Inferes II. Episcopum, cui ex officio competit facultas dispensandi, aut absolvendi à censuris, eandem alii delegare posse per *c. 15. & fin. de Officio Ordinarii.* Idque idè: quia jurisdictio, quæ (licet ex privilegio) non personæ, sed dignitati competit, ordinaria, non delegata est: & cum in futurum Prælatum simul cum dignitate transeat, non potest dici electam fuisse personæ industriam. Sanchez *lib. 2. de Matrim. disp. 40 num. 14.* Gonzal. *in d. c. fin. num. 4. & 5.* Ubi ex hac doctrina plures particulares, & notabiles illationes deducit.

Inferes III. Etiam causas mixti imperii demandari posse per textus ineluctabiles in *l. 1. in fin. & l. ult. §. ult. ff. de Officio ejus, cui mand. est Jurisdict.* Cujus ratio est: quia

imperium mixtum Magistratus obtinent Jure Magistratus, & ratione jurisdictionis ordinaria illis commissæ ad eos spectat. Argumenta contraria subvertit Fachinæus *lib. 9. controvers. c. 98.*

21 Sed an. nudam quoque executionem judicati, quæ est actus imperii mixti, alteri mandare liceat? *Queritur.* Quod indubitanter affirmo, eò quòd executio nullibi sit reservata, nec specialem personæ qualitatem respiciat. Sic videmus per literas requisitoriales a Judice unius loci sæpius invocari Judicem alterius territorii, sub quo bona executioni obnoxia sita sunt, vel brachium sæculare à Judice Ecclesiastico, & e contra. Nec potest talis delegatio ex legitima causa facta recusari, sed delegatus defacto retinens per superiorem, cogendus erit ad peragendam executionem prout cum Covar. *Pract. quest. 10. n. 1.* communiter notant DD.

22 Inf. IV. Causas meri imperii, hoc est, quæ criminalem cognitionem & coercitionem concernunt, de Jure Civili extra casum absentia, aut gravis infirmitatis delegari non posse; cum ea, quæ ad merum imperium pertinent, speciali privilegio, aut lege concessa sint. Text. & DD. in *l. solent. 6. ff. de Officio Proconsulis. in l. 1. in pr. ff. de Officio ejus, cui mand. est Jurisdic. l. 70. ff. de R. J.*

Dixi: de Jure Civili: exploratum namque est, de Jure Canonico causas meri imperii sæcularis, quod habent Prælati, quatenus Domini & Principes territoriorum, atque Vasalli imperii, demandari posse & debere, cum ipsi per se causas sanguinis tractare nequeant ob metum irregularitatis, c. *ult. Ne Clerici vel Monachi. in 6. Henricus Canis. in Summa l. 1. c. 18.*

23 Variant DD. Utrum etiam merum imperium Ecclesiasticum, nempe potestas excom-

municandi, deponendi, degradandi, incarcerandi, &c. delegari possit? Ita putat Peñonormit. in *c. 10. n. 4. de Officio ordinarii*, cui ut calculum adjiciam, latius est per *c. 2. de Officio Vicarii. in 6. & c. 7. de Officio ordinarii in 6.* Ubi hæc delegatio Episcopo indistincte conceditur. Neque verò utriusque Juris eadem ratio est: nam causæ meri imperii Jure Civili competunt Magistratibus non proprio Jure, sed speciali concessione Legis, aut senatus consulti, & ideo delegari non possunt. *d. l. 1. ff. de Officio ejus, cui mand.* Magistratibus autem Ecclesiasticis competit merum imperium non ex speciali concessione, sed proprio Jure, ratione proprii officii & dignitatis, atque hoc ipso, quòd Episcopi sint *c. 15. de Elect. c. 1. & 16. de Officio ordinarii.* Quare licet Magistratus Civiles non possint delegare merum imperium, possunt tamen Ecclesiastici: quia in his viget ratio textus in *l. 5. ff. de Jurisdictione. ibi: More Majorum ita comparatum est, ut is demum Jurisdictionem mandare possit, qui eam suo jure, non alieno beneficio habet.* Dissentit Menoch. *l. 10. de Arbitr. casu 29. Covar. lib. 3. Var. resol. c. 10. n. 10. & RR. fermè omnes.*

§. VI. Ad formam jurisdictionis delegatæ pertinet modus delegandi, qui diversus est juxta causarum, clautularum, vel personarum diversitatem. Enim verò delegatur, aut totum negotium, vel principium, vel medium vel finis causæ controversæ, *c. 27. h. r. & vel uni alicui, qui tunc solus cognoscit & judicat. c. 3. eod. vel pluribus, idque trifariam nimirum vel simpliciter; quò casu, omnes simul concurrere, aut absentes ipsis condelegatus, aut aliis vices suas subdelegare debent; alioquin cæteri nihil agent, & potest reus, si quid agere velint, impunè non parere. c. 16. juncto c. 6. h. r. l. 2. & 39. ff. de Re Judic. vel*

vel sub conditione hâc, vel simili clausulâ: *Quasi omnes interesse nequiverint, vel si aliquis ex ipsis interesse non possit, reliqui nihilominus procedant*: quo casu singulis in defectum aliorum procedere queunt, ubi tamen contingerit absentem adesse non posse, aut etiam non velle quia, quia clausula, *si non velint*, semper implicite continetur in illa: *si non possint interesse. c. 21. pr. & §. 1. c. 22. h. t.* vel sub disjunctione hoc modo, *ut vel omnes simul judicent vel duo. aut unus ex ipsis*; quo casu singuli intelliguntur habere jurisdictionem in solidum, ita ut etiam unus solus, qui præoccupavit, exequi debeat, eoque negotium inchoante alii se intromittere nequeant, nisi ille infirmitate, aliâve causâ impeditus sit, aut nollit cœptum negotium proseguere, cum plures. 8 h. t. in 6. De cætero nullâ certâ formâ præscriptâ, aut clausulâ in literis commissionis non adjectâ, forma juris communis servanda est. c. 13. & 27. eod.

§. VII.

Finis Jurisdictionis delegatæ est administratio justitiæ in causis delegatis, ne ipsa, si Ordinarius aliis negotiis districtus causæ cognitione incumbere nequeat, differatur, vel penitus negligatur.

§. VIII.

Effectus Jurisdictionis delegatæ insignes occurrunt. Primus est, quod cum jurisdictione delegata omnia intelligantur concessa, sine quibus causa commissa expediri nequit. Unde delegatus potest citare partes, coercere contumaces, compescere eos, qui se in usu potestatis suæ turbant vel impediunt: potest mittere in possessionem honorum, asserere officiales necessarios, & in genera omne id, quod ad executionem commissi muneris necessario creditur pertinere, esto

in mandato, aut literis commissionis expressum non sit. c. 1. §. 7. h. t. l. 2. ff. de Jurisd. dict. Ratio est: quia qui mandat principale, censetur etiam mandare connexa, & necessaria: & qui committit executionem finis, censetur etiam committere media necessaria ad finem obtinendum. Molina tr. 5. de F. & §. disp. 26.

Alter effectus est, quod delegatus possit dare Judicem, id est, alii concedere præcisè cognitionem cum decisione causæ. l. 12. §. Judicem 1. ff. de Judiciis. ibi: is quoque, cui mandata est Jurisdictio, Judicem dare potest. Quo textu probabilis non tantum Judex mandatarius, sed etiam delegatus in specie comprehenditur, cum non minus mandatam habeat jurisdictionem, quamvis non ita perfectam, & integram; maxime, quia juxta l. 3. in fin. ff. de Jurisd. Judicis dandi licentia ad jurisdictionem simplicem pertinet, quam competere Judici delegato, ex dictis constat.

Connexa questio est, an judex datus alium quoque dare possit? Nego: quia Judicis datio est quidem actus jurisdictionis. d. l. 3. in fin. Judex autem datus tantum omni caret jurisdictione propriè dictâ, ergo: Specialiter excipitur Judex datus à Principe l. à Judice 5. C. de Judiciis. Licet enim aliàs Judicem dare sit actus jurisdictionis, ut dictum nihilominus à Principe, vel lege, etiam sine jurisdictione talis potestas concedi potest, utpote à quo jurisdictio & omnis similis potestas promanat.

Tertius effectus est, quod quando pluribus delegata jurisdictio est, stetur regulariter sententiæ plurium, nec opus sit omnes concordare. c. 1. & 2. dist. 65. l. 39. ff. de re judic. Dixi regulariter: nam interdum omnium consensus desideratur, neque valet

sententiæ majoris partis. *c. 13. de Rescriptis.* id, quod potissimum locum sibi vendicat, ubi agitur de præjudicio omnium tanquam singulorum. Quodsi duo tantum sint delegati ferenda in sententia discordes, & unus pro reo, alter pro actore respondeat, utraque sententia pendet ex arbitrio delegantis, & neutra effectum habet, donec alterutra à delegante determinetur, licet in casu, quo duo Judices ordinarii concurrentem jurisdictionem habentes contrarias ferunt sententias, illa prævaleat, quæ pro reo datur, nisi sententia pro actore sit in causa magis favorabili v. g. matrimonio, libertate, dote, vel testamento, *c. fin. de sent. & re judic.* Per quod *cap. conciliatur l. 28. cum l. 38. ff. de re jud.* dum prior asserit, duorum Judicum diversas sententias in pendentem esse, posterior verò reo magis favet, ut proinde hæc intelligenda sit de Judicibus ordinariis, illa de delegatis, vel datis solum, de quibus etiam expressè loquitur. Disparitas est, quod delegati utantur jurisdictione delegantis, consequenter in dubio merito ad ejusdem arbitrium recurratur; econtrà in Ordinariis, cum utantur jurisdictione propriâ, similis recursus haberi non potest, neque etiam ante sententiam appellari ad Superiorem. Ideoque voluerunt Jura cæteris paribus potius sustinere sententiam pro reo, quàm pro actore: quia promiora sunt jura ad absolvendum, quàm condemnandum, *c. ex literis 3. de Probat.* Vide Glossa in *d. c. fin. de Sentent. & re judicata.*

30 Quartus effectus est, quod delegatus saltem Papæ in causa sibi commissa jurisdictionem habeat supra Ordinarium, *c. un. h. t.* ita quidem, ut jussus sententiam delegati exequi, obsequi cogatur, etsi sciat ejus sententiam esse injustam, id est, contra litigatoris jus latam: quod addo: quia si

sciret Ordinarius, sententiam esse contra Jus publicum, ut si esset lata autoritate fallarum literarum, non deberet ei obtemperare, siquidem tunc non esset delegatus, & per consequens neque jurisdictionem in eum haberet, Textus & Vivian. in *c. pastoralis. 28. §. quia h. t.* cui consonat *c. 24. de Rescriptis. juncto c. 8. h. t.* ubi in simili Alexander III. statuit, ne Ordinarius, licet sciat, eum non Canonicè institutum, quem delegatus Papæ mandat in possessionem induci, resistat violenter, sed precibus inllet, ut differat, donec Papa consulatur.

Hic non omninò extra calcem disquiri potest: an à Judice dato, delegato, & mandataro detur appellatio ad dantem, delegantem, & mandantem? Ratio dubitanda est: quia videretur appellari ab eodem ad eundem, utpote ad eum, cujus est jurisdictionis; quod repugnat juxta *c. 2. de Constat. in 6. & c. 3. in princ. de Appellat. in 6.*

Nihilominus à Judice dato ad dantem appellatio expressè conceditur in *l. 1. f. Quis, à quo appelletur.* Nec officit ratio allegata: quia Judex datus non utitur jurisdictione, vel potestate dantis, sed propriâ solum cognitione, & judicio, siquidem non appellatur ab eodem ad eundem. Et quamvis in eadem *l. 1. f. 1. à mandataro ad mandantem* manifestè denegetur appellatio, additâ etiam particulâ: *generaliter* plerique tamen DD. distinguunt, an universitas causarum demandata sit, vel tantum causa, aut causæ particulares? prior casu ob adductam rationem negant; posteriori verò communiter admittunt appellationem, eò quod tunc mandans vel delegans adhuc habeat ampliorem jurisdictionem, consequenter non videatur omnino

ab eodem ad eundem appellari. Verùm diſplicet hæc diſtinctio, & contra eſt, quòd ſaltem reſpectu illarum cauſarum particularium habeat mandatarius, vel delegatus eandem jurisdictionem cum delegante. Deinde etiam committens alteri univerſitatem cauſarum in certo ſolummodo genere adhuc retinet ampliorem poteſtatem reſpectu aliarum, & tamen teſtibus ipſiſmet AA. obſtat identitas appellationem impediens.

Exiſtimem igitur, omiſſâ hæc diſtinctione attendendum eſſe, an tota jurisdictione ſine alicujus reſervatione commiſſa ſit, vel non? ſive: an Judex propriè mandatarius ſit, aut delegatus tantùm? Priori caſu, cum mandatarius utatur totâ jurisdictione mandantis, cenſentur illius ſententia à mandante quodammodo lata, utpotè ulterio-rem in tali ſaltem caſu jurisdictionem non habente, & proinde ad illum deneganda erit appellatio, ne propter identitatem jurisdictionis ab eodem ad eundem appelletur; ideòque pars læſa non niſi ad Superiorem mandantis provocare poterit. Poteriori vero caſu, ſi ſcilicet non ſit tota jurisdictione conceſſa, ſed ultimata v. g. executio reſervata, concedenda erit appellatio immediatè ad concedentem, eò ipſo, quòd reſpectu illius quoque caſus vel cauſæ adhuc habeat ulteriorem, & majorem jurisdictionem, conſequenter non proſus eandem. Colligitur ſatis ex c. 27. §. porro. h. titul. cap. 7. Eod. in 6. Tametsi enim ibi ſermo ſit de ſubdelegato reſpectu delegati à Principe, propter identitatem tamen rationis (ne ſcilicet ab eodem ad eundem appellari videatur) idem dicendum eſt de aliis quibuſcunque delegatis Judicum Ordinariorum. Itaque univerſim dabitur.

appellatio à delegato ad delegantem juxta l. un. C. Qui pro ſua Jurisdictioni. non autem à mandatario ad mandantem juxta d. l. 1. ff. Quis, à quo appelletur, ſi nimirum iſtorum nomina propriè, & modo ſupra numer. 3. explicato accipiantur. Neque in hac quæſtione ſibi repugnant Jus Canonicum, & Civile, ut opinatur Fachinæus lib. 1. Controvers. cap. 78. quia in utroque Jura eadem proſus ratio ſubest: atque in uno non ſatis clarè decilum ex altero ſuppleri debet.

§. IX.

Contraria Jurisdictionis delegatæ ſunt. 32 modi, quibus ea finitur.

Finitur autem I. Revocatione delegantis, idque ſive revocatio expreſſè fiat juxta l. judicium. § 8. ff. de Judiciis. ſive tacitè, ut ſi v. g. delegans ad instantiam partis citet, vel aliò modò procedat in cauſa delegata; hoc ipſo namque eam ad ſe revocare cenſetur. Ubi tamen advertas, delegatum ſaltem ſubdelegationem, poſtquam ſubdelegatus per citationem uti cœperit jurisdictione delegatâ, revocare amplius non poſſe, ſi delegavit in totum; ſecus, ſi in partem tantùm; tunc enim ad inſtar ordinarii quandocunque vult, poteſt revocare ſubdelegationem etiam re non amplius integrâ. Textus & DD. in c. 5. & c. 6, h. t. in 6.

II. Finitur Jurisdictione delegata morte delegantis re integra inſtar mandati. arg. §. 10. Inſtit. & l. 58. pr. ff. Mandati. Secus; ſi res non amplius ſit integra, ſed delegatus jam cœperit uti jurisdictione delegatâ: tunc enim jurisdictione perpetuatur etiam poſt mortem de-

deledantis c. 19. 20. & 30. h. t. jurisdictione autem delegatus uti coepisse videtur non modo litē contestatā, sed statim per citationem legitimam, etiam decretam tantum. d. c. 20. h. t. & l. 6. ff. de Jurisd. junctā l. 7. ff. de Judiciis. Cujus ratio est, quia citatio, & solum decretum citationis est actus jurisdictionis pertinens ad substantiam judicii, ergo delegatus citando partem utitur jurisdictione. Et hæc ita procedunt, si delegatio proximè facta sit à persona; aliud dicendum, si à dignitate committentis, veluti si S. Pontifex committat causam nomine Sedis Apostolicæ. v. g. sic: *Sedes Apostolica tibi mandat*; tunc enim uti dignitas non moritur. c. 5. de Rescript. in 6. ita nec jurisdictione inde profecta extinguitur morte delegantis, esto res ad sit integra. Zoël. h. t. n. 30.

34 III. Et eodem modo finitur delegata jurisdictione, si delegans re adhuc integrā resignārit, vel aliā ratione amiserit officium, aut jurisdictionem: nam non minus amissione officii cessat jurisdictione in delegante, quam morte ejus naturali. ergo sicut per hanc re adhuc integrā expirat jurisdictione delegati, ita pariter per istam, cum utrinque eadem ratio sit. Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 28. n. 32.

35 IV. Finitur hæc jurisdictione morte delegati etiam re non integrā arg. l. 27. §. 3. l. 57. ff. Mandati. & re integra adeo, ut si plures simpliciter & sine clausula sint delegati, obitu unius etiam reliquorum officium expirat. c. 42. juncto c. 30. h. t. Sed hæc ita, si delectio jurisdictionis sit personalis, seu expresso nomine proprio delegati facta, v. g. sic: *Tibi Semproni hanc causam delegamus*. Aliud obtinet, si facta sit sub nomine dignitatis, aut officii. v. g. sic: *Tibi Episcopo Passaviensis hanc causam committimus*: tunc enim morte præsentis Episcopi mandatum non solvitur, sed

transit in successorem, sive res integra sit, sive non. c. 14. h. t. quia officium, vel dignitas nunquam moritur. d. c. 5. de Rescript. in 6. P. Engl. h. t. n. 16.

V. Finitur, si delegatus amittat officium, aut dignitatem. Ubi tamen iterum delegatio personalis est, puta Titio facta, non expirat amissione dignitatis: quia tunc sola persona venit in considerationem, adeoque delegatio illam sequitur instar privilegii personalis. Sin vero est realis, puta Episcopo Passaviensi facta, tunc si quis excidat dignitate, delegatio transit in successorem illius dignitatis: quia eo casu sola dignitas spectata est, ergo delegatio illam sequitur in quacunque persona invenitur. Sanchez d. l. 8. disp. 27. n. 22. & seqq.

VI. Finitur lapsu termini præfixi, nisi ex partium consensu prorogatus fuerit juxta c. 4. & 24. h. t. Dicitur autem terminus delegationis incipere à die præsentatarum literarum delegato, si terminus per numerum dierum, mensium, vel annorum statutus sit; secus si ad certam diem, vel mensē sit decretus.

VII. Finitur jurisdictione delegata pro dolo, aut negligentem non usum mandati, seu rescripti delegatorii intra annum, si aliud rescriptum ab adversario impetretur. Quod ipsum tamen qualiter intelligendum, videatur textus & Vivian. in c. 9. & 23. de Rescript.

VIII. Finitur recusatione, si nempe delegatus tanquam suspectus recusetur. c. 17. & 25. h. t. supposito, quod causa suspicionis sit justa; alioquin enim jurisdictionem delegatam non impediret. c. 41. §. tertio postulat. de Appellat. An verò justa sit causa reculandi, vel non? ordinariè per arbitros à partibus ad hoc electos deciditur. c. suspicionis 39. h. t.

Dixi ordinariè: nam si delegatus, vel officialis Episcopi recusetur, recusationis causa coram Episcopo est probanda, etsi an eundem ab officiali nequeat appellari. Textus & Layman in c. 4. h. t. in 6.

40 IX. Denique finitur hæc jurisdictionis finitâ causâ; sive per transactionem, compositionem, acceptilationem, aut pactum de non petendo; sive per latam, & executioni mandatum sententiam in controversia delegata. c. 9. & ibi: Glossa h. t.

TITULUS XXX.

De Officio Legati.

SUMMARIUM.

1. Quis dicatur Legatus?
2. Legatus alius est à latere, alius natus, alius missus.
3. Legatus missus cum potestate Legati de latere eam potestatem habet, quam Legatus Cardinalis.
4. Legatos constituit S. Pontifex.
5. An Legatus recipiendus sit, antequam literas Apostolicas exhibeat?
6. Quenam committantur Legato. 7. Et quo modo constituantur?
8. Officium Legati.
9. Usque 14. Potestas Legati de latere. 14. Potestas Legati missi. 15. Potestas Legati nati.
16. Et seq. Quibus modis finitur Officium Legati?

1. Oquitur hic Titulus duntaxat de Legato Pontificio, cujus officium in aliquibus affine est officio delegati.

§. I.

1. Desinitur Legatus Pontificius, quòd sit Jurex à Sede Apostolicâ missus in aliquam Provinciam, cum potestate administrandi negotia Ecclesiastica, quæ sunt muneris Apostolici.

§. II.

2. Dividitur in Legatum de latere, Legatum natum, & Legatum missum. Legatus de latere est quilibet Cardinalis, si Legatus constituitur: nam cum Cardinales sedeant ad laus

KÖNIG IN DECRET. LIB. I.

Papæ, si fiant Legati, accommodato nomine Legati de latere nuncupantur, quasi assumpti de latere Papæ ad legationem. Legatus natus est, qui legationis munus ex singulari Papæ privilegio suæ dignitati annexum habet; sic dictus: quia cum eligitur ad illam dignitatem, quasi unâ veluti nascitur Legatus: qualis est Archi-Epif. Toletanus in Hispania, Pisanus in Italia, Rhemensis in Gallia, Pragensis in Bohemia; in Germaniâ Celsissimus Princeps & Archi-Epif. Salisburgensis, & alii alibi. Azor. p. 2. lib. 5. c. 27. q. 1. Legatus missus est, qui neque est Cardinalis, neque est Legatus natus, sed extra ordinem Cardinalium cum potestate Legationis ad Imperatorem, Reges, Principes aut Respublicas deputatur. Atque hic passim vocatur *Nuntius Sedis Apostolicæ*, & mittitur vel cum simplici potestate Legati, vel cum potestate Legati à latere, pro qualitate scilicet clausularum in literis commissionis appositarum, ad quas ante omnia attendendum est: quia modò majorem, modò minorem tribuunt potestatem, quàm de Jure ordinario sit concessa.

In quæstionem venit: num missus cum potestate Legati de latere, vi hujus clausulæ eadem authoritas ac potestas, que de Jure communi Legatis Cardinalibus competit, concessa intelligatur? Negant quàm plurimi. Affirmant Layman tr. 4. de LL. c. 7. §. 6. n. 22. & Zoësius h. t. n. 15. Quibus accedo, arg. l. 1. ff. de Tutoribus. & Curatoribus, ubi insinuat, nihil interesse, an quis sit verus Proconsul, vel ad tempus proconsulatum obtinens. Ergo quoque nihil intererit, an quis sit Legatus de latere, vel illius potestate præditus; præsertim quia Legati S. Pontificis in c. 2. h. t. in 6, Proconsulibus æquiparantur. Et licet cit. lex. tantum loquatur de casu speciali, scil. datione Tutoris, eadem tamen est ratio de aliis, neque enim hic aliud attenditur, quàm potestas, quæ cum non mi-

U